

Г. Ю. Попова,
кандидат економічних наук,
Донбаська національна академія будівництва
і архітектури, м. Краматорськ

ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ ДОНБАСУ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЛОКАЛЬНИХ РИНКІВ

Постановка проблеми. Визначенню можливостей і завдань відновлення економіки Донбасу присвячено значну кількість публікацій, в тому числі концептуальні дослідження [1-8 та ін.]. Формуються нормативно-правові, організаційні, соціально-економічні передумови відродження територій Донецької і Луганської областей [9, 10]. Але питання мобілізації суспільства на відновлення зруйнованого потенціалу регіону потребують досліджень за окремими напрямками, зокрема, тими, що стосуються модернізації локальних ринків.

Аналіз останніх досліджень. Проблематика просторово-економічної організації ринків, локалізованих у межах окремих територій, розкрита у працях фахівців із соціально-економічної географії, регіональної економіки, розміщення продуктивних сил [11-20 тощо]. Тому розробка питань відновлення економіки Донбасу в контексті модернізації локальних ринків ґрунтується на результатах відомих і змістовних розробок науковців. У той же час специфіка регіонального розвитку з позицій локальних ринків в умовах збройного конфлікту і високого ступеня політичної та соціально-економічної невизначеності вивчена поки недостатньо.

Метою статті є структурування проблем відновлення економіки Донбасу в контексті модернізації локальних ринків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наслідки військового конфлікту на територіях Донецької та Луганської областей наклали на численні системні проблеми економічного розвитку регіону, що існували раніше і характерні для так званих старопромислових регіонів. Але, якими б складними не були проблеми Донбасу, вони аж ніяк не унікальні. Усі старопромислові регіони рано чи пізно заходять у глухий кут історії, та їхній подальший розвиток залежить від ефективності державної політики щодо таких територій. Досвід Рура – німецького Донбасу – свідчить, що перезавантаження можливе: за кілька десяти років «кузня Круппа» здобула визначність як культурна столиця Європи.

Однак складність такого перезавантаження в нашому випадку пов'язана не тільки з переходом до нових технологій, але й вантажем низької продуктивності попередніх, що робить недоцільним навіть часткове відновлення виробництва (і робочих місць) на багатьох колишніх промислових флагманах. Так звана «пастка низької продуктивності», сформульо-

вана і описана Д.С. Сінком [21], полягає в одночасній дії замкненого кола факторів: повільне зростання продуктивності порівняно з витратами – зростання цін – зростання питомих витрат на робочу силу і енергію – проблеми зі збутом – незадовільний рівень використання виробничих потужностей – відставання виробничої бази [21, с. 34].

Поряд з іншими системно-кризовими явищами, досить повно дослідженими в публікаціях фахівців, такий стан справ вже давно створив несприятливі передумови для інноваційних процесів на підприємствах. Ціни на нову техніку росли швидше, ніж її продуктивність, і вартість реалізації проектів реконструкції продуктивної бази виявилася значно вище, ніж низькокваліфікована робоча сила. В умовах зростання безробіття модернізація виробництва в багатьох випадках стала не вигідною для підприємців, які прагнуть до мінімізації витрат і максимізації прибутку. В результаті у багатьох сферах матеріального виробництва замість переходу на більш високі технологічні рівні спостерігалось витіснення передової техніки дешевою робочою силою.

Перехід до ринкових відносин супроводжувався фактичною ліквідацією виробництва наукомісткої техніки на тлі «... практично нелегітимного присвоєння державної (суспільної) власності незначною часткою населення. Ця процедура названа «ваучерною приватизацією», процес названо «шоковою терапією», а результати – формування олігархічної власності, деіндустріалізація промисловості, розрив економічних зв'язків підприємств, розрив технологій виробництва повного (завершеного) циклу» [5, с. 7]. Тому глибину проблем промислового відродження Донбасу слід вимірювати не показниками падіння динаміки виробництва, а показниками падіння продуктивності. Намагаючись відновити підприємства в довоєнному стані, ми відновимо їх низьку продуктивність, причому на новому «витку» у зв'язку з високим рівнем безробіття в регіоні та знеціненням робочої сили в умовах падіння соціальних гарантій для населення.

Ось чому дискусійною є точка зору тих фахівців, хто вважає пріоритетом вкладання коштів у невідкладний запуск всіх виробництв, які «стоять». Єдиний позитив від цього – негайне створення робочих місць – буде відразу ж знівельований негативними наслідками, оскільки «тримати на плаву» такі підприємства довго не вдасться. У Доповіді

«Відродження Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики», авторами якої є провідні науковці НАН України, наводиться саме ця думка: «Проведення цілого комплексу назрілих політичних, соціальних і економічних реформ наразі відкриває можливості для кардинального реагування», тому що «економіка Донбасу вже давно не відповідає навіть дуже скромним сучасним вимогам – застарілі технології, небезпечні та шкідливі умови праці, висока енергоємність десятки років потребували докорінних змін. Але будь – яка пропозиція наштовхувалась на нездоланну перешкоду: необхідність забезпечення зайнятості працівників, які неминуче втратять роботу внаслідок реконструкції. І кожного разу влада не наважувалась на рішучі дії. Наразі економіку зруйновано, і питання стоїть в контексті її відродження» [1, с. 6]. Тому, поставивши за мету структурувати проблеми відродження економіки Донбасу, ми не можемо залишити поза увагою глобальні питання реформування як продуктивних сил, так і виробничих відносин в частині модернізації технологій управління фінансовим та кадровим потенціалами регіону, ринком послуг, інфраструктурою. Мова йде про системні інституційні реформи на макро-, мезо- і мікрорівнях, і завдання теоретичного осмислення цих процесів стоять перед вітчизняною наукою і громадянським суспільством як ніколи гостро.

Ми не можемо погодитися з поверхневою точкою зору, що фінансові ресурси на відновлення Донбасу, що акумулюються державою переважно із зовнішніх джерел, вимагають невідкладного «освоєння» у вигляді капіталовкладень в проекти, і таким чином поточні завдання зводяться до розробки тактичних питань інвестиційної політики. Порівняння України із світовими лідерами показує обмеженість пріоритетів структурної політики, спрямованої на підтримку традиційних галузей господарства, а не на розчищення дороги для розвитку нових наукомістких галузей. Завершується епоха виробництва, заснованого на дешевій праці. Пріоритетом вкладання капіталу сьогодні стає людський ресурс в його інтелектуальній, інноваційній, інформаційній складових. Саме це забезпечить кращу підготовленість до здійснення і сприйняття інновацій, до радикальної модернізації використовуваних технологічних процесів, а також до подолання невизначеностей, що містяться в стратегіях корпоративної реструктуризації.

Теоретичною основою реформування може стати теорія економічної динаміки, заснованої на створенні «нових комбінацій», основними видами яких є: виробництво нових благ, застосування інноваційних способів виробництва і комерційного використання благ існуючих, розширення ринків збуту, освоєння альтернативних джерел сировини і зміна галузевої структури. Основи цієї теорії було

закладено Й. Шумпетером у 1912 році в його праці «Теорія економічного розвитку» [22]. Найбільшою заслугою Й. Шумпетера, як відомо, вважається постановка проблеми збалансованого розвитку економічної системи, створення загальної схеми розвитку: «рівновага» економіки – порушення рівноваги внаслідок введення інновації – прагнення економіки до відновлення рівноваги на вищому рівні, що є змістом процесу розвитку [22, с. 286].

Методологічні засади розгляду інституційних основ інноваційної політики закладені теоріями суспільного вибору та неоінституціоналізму [23]. Інституційні обмеження державної інноваційної політики в Україні достатньо розгорнуто у працях провідних науковців [24-27 та ін.]. Підсумовуючи результати, можна зробити висновок, що «... ідея інноваційної моделі розвитку економіки була дискредитована в українському суспільстві через неефективні та непослідовні дії влади та анонсування заходів, які не було втілено в життя. Аналіз розвитку державного регулювання інноваційної сфери показує, що ... інфраструктурні механізми та законодавчі акти, затверджені у сфері інновацій, не спрацьовують. Зазвичай це пояснюють недофінансуванням та поганою координацією між державними органами, ... але головна причина провалів у регулюванні залишається поза увагою. А саме – відсутність економічних інтересів та стимулів до інноваційного розвитку головних промислово-фінансових груп, що визначають економічну політику держави» [27, с. 108]. Контролюючи цілі галузі, ці групи не захищені у міжгалузевому русі капіталу та структурних змінах, оскільки примножують свої статки через канали політичної ренти за допомогою свого впливу на державні інституції та зрощування з ними. При цьому категорія політичної ренти описує прагнення отримати матеріальні вигоди від політичного процесу. Слід погодитися з Т.К. Мосійчук також в тому, що вибір політики щодо інноваційного розвитку України (у тому числі Донбасу) не може бути зроблений без урахування та поступового подолання цих інституційних обмежень.

Реальний шанс на подолання цих обмежень надає, на наш погляд, децентралізація, в ході якої виникають нові можливості впливу на регіональні тенденції розвитку з боку населення, територіальних громад і місцевих еліт. Війна і пов'язані з нею наслідки стали каталізатором формування громадянського суспільства, яке надає все більш помітний вплив на всі аспекти життя. Тому дуже своєчасною є постановка питання про найбільш ефективні точки докладання цього впливу і надання цьому процесу системного характеру. Пропонується актуалізувати питання про модернізацію локальних ринків. Тема ця зачіпає велике коло проблем. Спробуємо структурувати їх за трьома основними ознаками: видами ринків, закономірностями оновлення та основними аспектами модернізації ринків.

Рушійною силою розвитку локального економічного простору виступають пріоритети в конкуренції окремих просторово-економічних об'єктів (центрів, мереж, зон впливу). Стимулом розвитку є споживчі переваги, зростання потреб і цінові механізми, внаслідок чого економічний простір локалізується в межах доступності до здійснення актів купівлі-продажу товарів та послуг з метою задоволення потреб споживачів. Відновлення та розвиток території Донбасу можна представити як процес структурування економічного простору і зміцнення ринкових принципів господарювання, розглядаючи не стільки масштаби просторових розмірів територій, скільки чинники взаємодії агентів попиту та пропозиції на визначених територіях. Цей простір необхідно розглядати як умовну багатомірну локалізовану просторову систему, вимірниками якої виступають соціальні, економічні й організаційні категорії.

Проблеми відновлення економіки Донбасу пов'язані із потребою більш повного використання можливостей та ресурсів розвитку, що мають місцевий характер, та ефективністю застосування регуляторних механізмів впливу на локальні споживчі ринки структур влади. Концептуальна модель модернізації локальних ринків представлена на рисунку. Вона ґрунтується на теоретико-методологічних положеннях модернізації національної економіки, які розроблені у чисельних працях відомих науковців [28-33 та ін.]. Проектуючи розробки А.О. Касич [33, с. 70] на рівень розвитку локальних ринків, можемо сформулювати критерії і закономірності їх модернізації. Критерії модернізації локальних ринків: цільові – розробка структурованих цілей, реалізація яких забезпечуватиме поетапне підвищення продуктивності регіональної економіки; галузеві (секторальні) – визначення переліку пріоритетних галузей; ресурсні – визначення наявності ресурсів з функцією драйверів розвитку, які здатні за умови їхнього ефективного використання забезпечити модернізацію промисловості в необхідних пропорціях та з бажаною динамікою; організаційні – формування механізмів для реалізації поставлених завдань; часові – визначають послідовність та розподіл у часі модернізаційних заходів.

Закономірностями модернізації є циклічність, яка проявляється у неспроможності забезпечувати однакові темпи модернізації впродовж тривалого часу; комплексність – темпи модернізації визначають наявність ключових чинників – драйверів, які забезпечують максимально можливий результат у довгостроковій перспективі лише у випадку формування всього комплексу; послідовність – з урахуванням досягнутих результатів та обсягу сформованих ресурсів на попередніх етапах модернізації; керіваність – процеси модернізації набувають ознак системності за умови забезпечення науково обґрунто-

ваного управління ними через реалізацію промислової політики.

Існує проблема гуманізації економіки та виробничих відносин, переосмислення сутності і вектора економіко-соціального розвитку Донбасу, дослідження стану і розвитку людського капіталу. Модернізації продуктивних сил і виробничих відносин необхідно задати вірний вектор. Тенденція розвитку світової економічної науки свідчить про зміну домінуючої парадигми, про перехід від «економіки знань» до «гуманістичної економіки», за словами Е.Ф. Шумахера, «економіки, де люди мають значення» [34]. Глибокі зміни в житті українського суспільства, трагедія війни, розгубленість і удавана безнадійність перших несміливих спроб переламати згубну тенденцію сповзання країни в економічний і політичний хаос стимулювали появу нових для нашої економічної науки ідей. Мова йде про гуманізацію економіки, в якій люди перестають бути «засобом» і стають «метою» економічного зростання [35, с. 20].

З позицій «гуманної економіки» формулюється й ідея сталого розвитку Донбаського регіону – відмова від погоні за миттєвою вигодою, вміння будувати довгострокові стратегії, увага до екології; відмова від гігантизму, поворот «до людини»; формування ціннісних орієнтирів, які не дозволять застосовувати знання для досягнення невиправданих цілей.

У сучасному інформаційному суспільстві, за словами академіка А.А. Чухна, «людина – міра і головний фактор прогресу» [36, с. 5]. Нова регіональна економіка – це економіка знань і особистого інтелектуального потенціалу, який і стає основним фактором виробництва і конкурентоспроможності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Структурування проблем відновлення економіки Донбасу в контексті модернізації локальних ринків дозволяє перейти до постановки актуального науково-практичного завдання – розбудови локального ринкового простору – і дає основні орієнтири її вирішення. Для системної розробки локального ринкового простору варто в подальшому більш ґрунтовно досліджувати функціонально-елементний склад та механізми взаємодії агентів регіонального ринку.

Література

1. **Відродження** Донбасу: оцінка соціально-економічних втрат і пріоритетні напрями державної політики: доповідь НАН України [Електронний ресурс]. – Київ, 2015. – 167 с. – Режим доступу: <http://ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/10.pdf>.
2. **Ляшенко В.І.** Модернізація економіки Донецької області: стратегічні сценарії реалізації з позицій сталого розвитку до 2020 року: наук. доп. / В.І. Ляшенко, Ю.М. Харазішвілі, Л.Л. Шамілева, Ю.І. Жи-

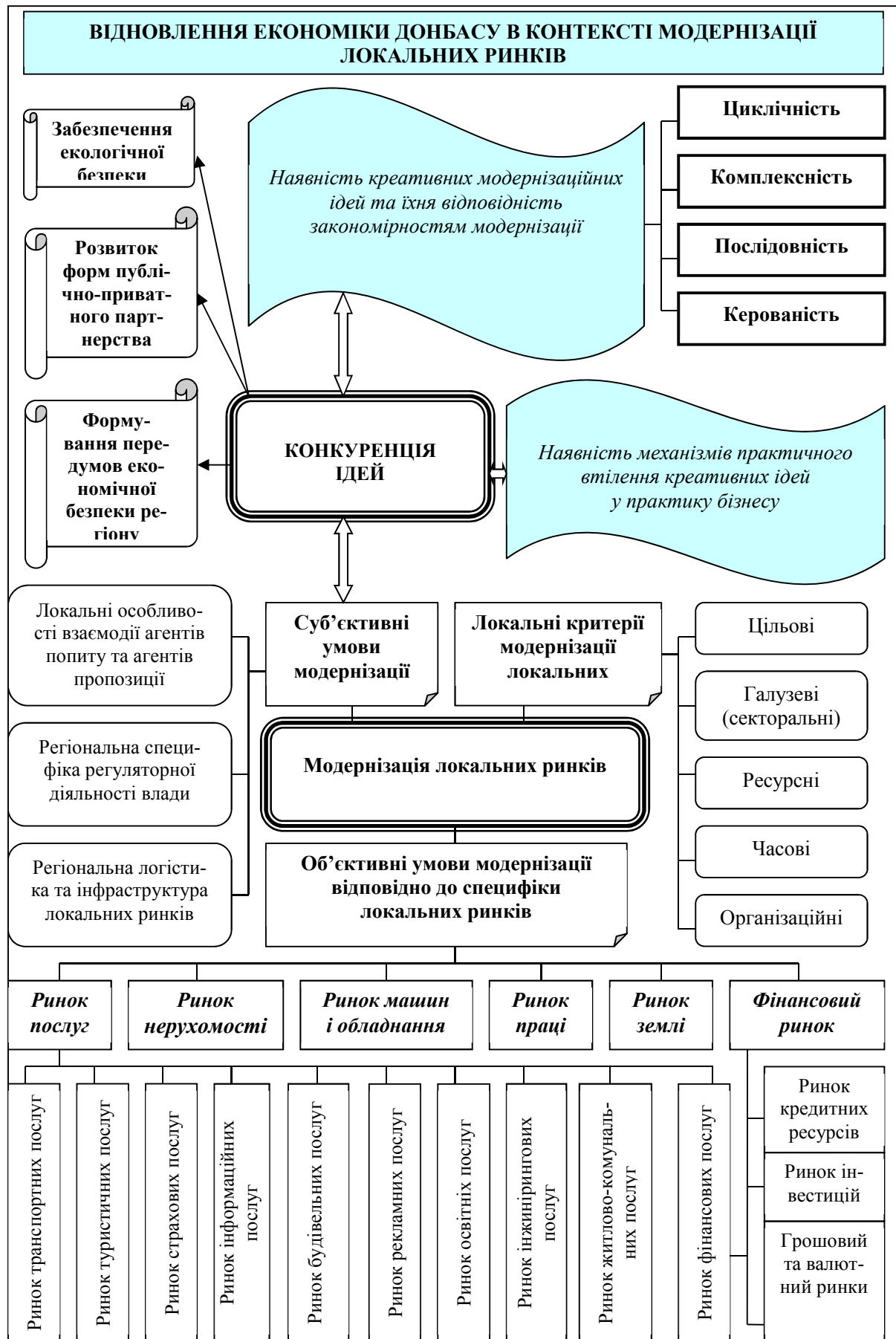

Рисунок. Концептуальна модель модернізації локальних ринків

- харєва; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Київ, 2016. – 120 с. 3. **Світова** гібридна війна : український фронт : монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. – Київ : Інститут стратегічних досліджень НАН України, 2017. – 496 с. 4. **Східноукраїнський** конфлікт в контексті глобальних трансформацій : зб. статей. Вип. 2. – Київ : Український інститут стратегій глобального розвитку і адаптації, 2016. – 270 с. 5. **Булеєв І. П.** Шляхи відновлення економіки України та Донбасу / І. П. Булеєв, Н. Ю. Брюховецька // Економічний вісник Донбасу. – 2015. – № 1 (39). – С. 4-11. 6. **Панькова О.В.** Ресурси особистісного та суспільного розвитку українського суспільства в світлі громадської думки (регіональна специфіка) / О.В. Панькова // Економічний вісник Донбасу. – 2016. – № 2 (44). – С. 29-41. 7. **Новікова О.Ф.** Особливості фінансування соціальної інфраструктури в процесі бюджетної децентралізації / О. Ф. Новікова, Л. М. Логачова // Економічний вісник Донбасу. – 2017. – № 1 (47). – С. 4-13. 8. **Беззубко Л.В.** Розробка стратегії відновлення Донбасу як складник державної політики України / Л. В. Беззубко, Б. І. Беззубко // Публічне адміністрування : теорія та практика. – 2017. – № 1 (17). – С. 1-10. 9. **Концепція** Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2016 р. № 892 – р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/892-2016-%D1%80>. 10. **План заходів** з організації відновлення пошкоджених (зруйнованих) об'єктів соціальної і транспортної інфраструктури, житлового фонду та систем забезпечення життєдіяльності на території Донецької та Луганської областей : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 1002-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1002-2014-%D1%80>. 11. **Изард У.** Методы регионального анализа : введение в науку о регионах / У. Изард; пер. с англ. – Москва : Прогресс, 1966. – 659 с. 12. **Хагген П.** Пространственный анализ в экономической географии / П. Хагген. – Москва : Прогресс, 1968. – 392 с. 13. **Управління** регіональним розвитком: проблеми та перспективи : монографія / Н. Л. Гавкалова, Л. Й. Аведян, Г. М. Шумська та ін. ; за заг. ред. Гавкалової Н. Л. – Харків : Вид-во ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2013. – 400 с. 14. **Долішній М.І.** Регіональна політика на рубежі ХХ – ХХІ століть : нові пріоритети : монографія / М. І. Долішній. – Київ : Наук. думка, 2006. – 511 с. 15. **Інфраструктурне** забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізми) : монографія / НАН України, Ін-т регіональних досліджень. – Львів, 2002. – 308 с. 16. **Україна** і її регіони на пути к инновационному обществу : монографія : в 2-х т. / И. П. Булев, В. И. Дубницкий, М. П. Войнаренко и др.; под общ. ред. В. И. Дубницкого и И. П. Булева; ИЭП НАН Украины ; ДЭГИ ; АЭН Украины. – Донецк: Юго-Восток, 2011. 17. **Бубенко П. Т.** Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку : монографія / П. Т. Бубенко. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 295 с. 18. **Снігова О. Ю.** Можливості формування постіндустріальних конкурентних переваг старопромислових регіонів України / О. Ю. Снігова // Економічний вісник Донбасу. – 2017. – № 1 (47). – С. 39-52. 19. **Осадчая Н. В.** Децентрализиация в Украине : тенденции и проблемные аспекты / Н. В. Осадчая, О. В. Галясовская // Економічний вісник Донбасу. – 2016. – № 2 (44). – С. 56-65. 20. **Кушнір Т. Б.** Концепція розвитку локальних споживчих ринків / Т. Б. Кушнір // Бізнес Інформ. – 2015. – № 8. – С. 126-133. 21. **Синк Д.С.** Управление производительностью : планирование, измерение и оценка, контроль и повышение : пер. с англ. ; общ. ред. В. И. Данилова-Данильяна. – Москва: Прогресс, 1989. – 528 с. 22. **Шумпетер Й.** Теория экономического развития: (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры). – Москва: Прогресс, 1982. – 455 с. 23. **Бьюкенен Дж. М.** Сочинения. Конституция экономической политики. Расчёт согласия. Границы свободы / Дж. М. Бьюкенен // Нобелевские лауреаты по экономике. Т. 1. / Фонд экономической инициативы. – Москва: Таурус Альфа, 1997. – 560 с. 24. **Геєць В.М.** Інноваційні перспективи України : монографія / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Харків : Константа, 2006. – 272 с. 25. **Петрова І.Л.** Інноваційна діяльність : стимули та перешкоди : монографія / І. Л. Петрова, Т. І. Шпильова, Н. Л. Сисоліна. – Київ : КРОК, 2010. – 320 с. 26. **Чухно А.А.** Постіндустріальна економіка : теорія, практика та їх значення для України / А. А. Чухно / твори : у 3-х т. – Київ : Логос, 2003. – 688 с. 27. **Мосійчук Т.К.** Інституційні обмеження вибору політики інноваційного розвитку економіки України / Т. К. Мосійчук // Бізнес Інформ. – 2015. – № 3. – С. 102-110. 28. **Геєць В.** Ліберально-демократичні засади: курс на модернізацію України / В. Геєць // Економіка України. – 2010. – № 3. – С. 4-20. 29. **Перший** стан модернізації економіки України : досвід та проблеми / О. М. Климов, О. І. Амоша та ін.; за заг. ред. В. І. Ляшенка; ІЕП НАН України, КПУ. – Запоріжжя: КПУ, 2014. – 798 с. 30. **Левковець О.М.** Модернізація економіки України : зміст, умови, ризики / О. М. Левковець // Бізнес Інформ. – 2011. – № 10. – С. 4-9. 31. **Федулова Л.І.** Технологічна модернізація промисловості України / Л. І. Федулова. – Київ : 2008. – 472 с. 32. **Чебанов О.О.** Концептуальні основи структурної модернізації промисловості / О. О. Чебанов // Бізнес Інформ. – 2012. – № 11. – С. 134-137. 33. **Касич А.О.** Модернізація як стратегічне завдання розвитку промисловості України / А. О. Касич // Бізнес Інформ. – 2016. – № 7. – С. 67-72. 34. **Шумахер Э.Ф.** Малое прекрасно : экономика, в которой люди имеют значение. Карта для

заблудившихся [Электронный ресурс] / Эрнест Фридрих Шумахер; пер. с англ. Леонида и Ирины Шарашкиных. – Москва : РСПИ, 2007. – 490 с. – Режим доступа : <http://www.samorodok.org/schum.pdf>.
35. **Вовк В.А.** Концепция человеческого капитала в контексте поворота к « обществу мудрости » / В. А. Вовк // Бизнес Информ. – 2014. – № 2. – С. 18-22.
36. Чухно А. Новая экономическая политика / А. Чухно // Экономика Украины. – 2005. – № 6. – С. 4-10.

Попова Г. Ю. Проблеми відновлення економіки Донбасу в контексті модернізації локальних ринків

Виконано структурування проблем відновлення економіки Донбасу в контексті модернізації локальних ринків, яке дозволяє перейти до постановки актуального науково-практичного завдання – розбудови локального ринкового простору – і дає основні орієнтири її вирішення.

Сформульовано об'єктивні та суб'єктивні передумови модернізації відповідно до специфіки локальних ринків, особливості цього процесу в умовах збройного конфлікту і високого ступеня політичної та соціально-економічної невизначеності, локальної специфіки взаємодії агентів попиту та агентів пропозиції.

Запропоновано концептуальну модель модернізації локальних ринків, яка забезпечує перехід до системної розробки функціонально-елементного складу та механізмів взаємодії агентів регіонального ринку.

Ключові слова: відновлення, модернізація, локальні ринки, інноваційний розвиток, регіональна специфіка, конкуренція ідей, гуманізація економіки, інфраструктура.

Попова А. Ю. Проблемы восстановления экономики Донбасса в контексте модернизации локальных рынков

Выполнено структурирование проблем восстановления экономики Донбасса в контексте модернизации локальных рынков, которое позволяет перейти к постановке актуальной научно-практиче-

ской задачи развития локального рыночного пространства и дает основные ориентиры ее решения.

Сформулированы объективные и субъективные предпосылки модернизации в соответствии со спецификой локальных рынков, особенности этого процесса в условиях вооруженного конфликта и высокой степени политической и социально-экономической неопределенности, локальной специфики взаимодействия агентов спроса и агентов предложения.

Предложена концептуальная модель модернизации локальных рынков, которая обеспечивает переход к системной разработке функционально-элементного состава и механизмов взаимодействия агентов регионального рынка.

Ключевые слова: восстановление, модернизация, локальные рынки, инновационное развитие, региональная специфика, конкуренция идей, гуманизация экономики, инфраструктура.

Popova A. Problems of restoring the economy of Donbass in the context of modernizing local markets

The structuring of the problems of the restoration of the economy of Donbass in the context of the modernization of local markets has been accomplished, which makes it possible to pass to the formulation of the actual scientific and practical task of developing the local market space and provides the basic guidelines for its solution.

The objective and subjective prerequisites of modernization are formulated in accordance with the specifics of local markets, the specifics of this process in the context of armed conflict and a high degree of political and socioeconomic uncertainty, the local specifics of the interaction of demand agents and supply agents.

The conceptual model of modernization of local markets is proposed, which provides a transition to the system development of functional - element composition and mechanisms of interaction of agents of the regional market.

Keywords: restoration, modernization, local markets, innovative development, regional specificity, competition of ideas, humanization of the economy, infrastructure.

Стаття надійшла до редакції 29.08.2017

Прийнято до друку 12.09.2017